

Group of States against Corruption
Groupe d'États contre la corruption

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

9 Ιανουαρίου 2024

Δημόσιο έγγραφο
Greco RC4(2023)15 - P3

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΓΥΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Πρόληψη της Διαφθοράς στα Μέλη του
Κοινοβουλίου, την Δικαστική Εξουσία και τις
Εισαγγελικές Αρχές

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΚΥΠΡΟΣ

Προς έγκριση από τη GRECO κατά την 95^η Συνεδρία της Ολομέλειας
(Στρασβούργο, 27 Νοεμβρίου-1 Δεκεμβρίου 2023)

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Το Δεύτερο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης αξιολογεί τα μέτρα που έλαβαν οι αρχές της Κύπρου για την εφαρμογή των συστάσεων που διατυπώθηκαν στην Έκθεση Αξιολόγησης για τον Τέταρτο Γύρο για την Κύπρο (βλέπε παράγραφο 2), που αφορά την «Πρόληψη της Διαφθοράς στα Μέλη του Κοινοβουλίου, την Δικαστική Εξουσία και τις Εισαγγελικές Αρχές».
2. Η Έκθεση Αξιολόγησης για τον Τέταρτο Γύρο για την Κύπρο εγκρίθηκε κατά την 72^η Συνεδρία της Ολομέλειας της GRECO (1 Ιουλίου 2016) και δημοσιοποιήθηκε στις 27 Ιουλίου 2016, κατόπιν έγκρισης από την Κύπρο. Η [Έκθεση Συμμόρφωσης](#) εγκρίθηκε από τη GRECO κατά την 80^η Συνεδρία της Ολομέλειας (22 Ιουνίου 2018) και δημοσιοποιήθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 2018, κατόπιν έγκρισης από την Κύπρο. Η [Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης](#) εγκρίθηκε από τη GRECO κατά την 86^η Συνεδρία της Ολομέλειας (29 Οκτωβρίου 2020) και δημοσιοποιήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2020, κατόπιν έγκρισης από την Κύπρο. Το Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης εγκρίθηκε κατά την 90^η Συνεδρία της Ολομέλειας της GRECO (25 Μαρτίου 2022) και δημοσιοποιήθηκε στις 8 Ιουλίου 2022, κατόπιν έγκρισης από την Κύπρο.
3. Όπως απαιτείται από τους Κανόνες Διαδικασίας της GRECO, οι αρχές της Κύπρου υπέβαλαν Έκθεση Κατάστασης με πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που ελήφθησαν για την εφαρμογή των επτά συστάσεων που εκκρεμούν, οι οποίες, σύμφωνα με το Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης, είχαν εφαρμοστεί εν μέρει ή δεν είχαν εφαρμοστεί καθόλου. Η Έκθεση Κατάστασης παρελήφθη στις 15 Μαρτίου 2023 και χρησίμευσε ως βάση για αυτό το Δεύτερο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης.
4. Η GRECO επέλεξε την Ελλάδα (όσον αφορά τις κοινοβουλευτικές συνελεύσεις) και τη Σερβία (όσον αφορά τους δικαστικούς θεσμούς) να διορίσουν εισηγητές για τη διαδικασία συμμόρφωσης. Οι εισηγητές που ορίστηκαν για την παρούσα έκθεση ήταν ο κ. Δημοσθένης ΣΤΙΓΚΑΣ, εκ μέρους της Ελλάδας, και η κ. Bojana SMARTEK, εκ μέρους της Σερβίας. Η γραμματεία της GRECO τους βοήθησε να καταρτίσουν αυτό το Δεύτερο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ

5. Στην Έκθεση Αξιολόγησης της, η GRECO απηύθυνε δεκαέξι συστάσεις προς την Κύπρο. Στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης, η GRECO κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι συστάσεις iii, v, ix-xii, xiv, xv και xvi εφαρμόστηκαν ικανοποιητικά ή αντιμετωπίστηκαν ικανοποιητικά, ότι οι συστάσεις i, ii, iv και vi-viii εφαρμόστηκαν εν μέρει και ότι η σύσταση xiii δεν εφαρμόστηκε. Η συμμόρφωση με τις επτά εκκρεμείς συστάσεις εξετάζεται κάτωθι.

Πρόληψη της Διαφθοράς στα Μέλη του Κοινοβουλίου

Σύσταση i

6. Η GRECO συνέστησε όπως όλες οι μορφές αποδοχών και παροχών που λαμβάνουν τα Μέλη του Κοινοβουλίου (από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές) να υπόκεινται σε σαφείς κανόνες, επαρκή έλεγχο και δημόσια διαφάνεια.
7. Η GRECO εκτίμησε ότι η σύσταση αυτή εφαρμόστηκε εν μέρει στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης. Η GRECO είχε χαιρετίσει, όσον αφορά τη δημόσια διαφάνεια, το γεγονός ότι όλες οι πληρωμές που καταβάλλονται στους βουλευτές από κρατικά κονδύλια και δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων που καλύπτουν έσοδα που λαμβάνονται από εξωτερικές ιδιωτικές δραστηριότητες δημοσιεύονταν στο διαδίκτυο. Η GRECO ωστόσο σημείωσε ότι σε εξέλιξη βρίσκεται μεταρρύθμιση που αποσκοπεί σε

αποσαφήνιση των εισοδημάτων και των διαφόρων επιδομάτων που λαμβάνουν οι βουλευτές προς εξασφάλιση επαρκούς και αποδοτικού οικονομικού ελέγχου.

8. Οι αρχές της Κύπρου δηλώνουν τώρα ότι δεν έχουν νέες πληροφορίες σχετικά με αυτήν τη σύσταση και επαναλαμβάνουν τη θέση τους ότι η τρέχουσα κατάσταση πληροί τα κριτήρια της σαφήνειας, της διαφάνειας και του επαρκούς ελέγχου.
9. Η GRECO επισημαίνει ότι, ελλείψει νέας προόδου, η σύσταση αυτή εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.
10. Η GRECO συμπεραίνει ότι η σύσταση i εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

Σύσταση ii

11. Η GRECO συνέστησε να υιοθετηθεί ένας κώδικας δεοντολογίας/συμπεριφοράς για τα Μέλη του Κοινοβουλίου - συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού τους, ανάλογα με την περίπτωση - που θα καλύπτει διάφορες καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων (π.χ. δώρα και άλλα πλεονεκτήματα, επαφές με τρίτους, εκπροσώπους ομάδων συμφερόντων, βοηθητικές δραστηριότητες, καταστάσεις μετά την έξοδο από την υπηρεσία).
12. Η GRECO εκτίμησε ότι η σύσταση αυτή εφαρμόστηκε εν μέρει στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης. Η GRECO χαιρέτισε την έγκριση του Κώδικα Αρχών και των Κανόνων Δεοντολογίας και Διαφάνειας για τα Μέλη του Κοινοβουλίου (εφεξής «ο Κώδικας Δεοντολογίας»), ωστόσο επεσήμανε ότι διάφορα σημαντικά θέματα ακεραιότητας (π.χ. επαφές με τρίτους, εκπροσώπους ομάδων συμφερόντων, βοηθητικές δραστηριότητες, καταστάσεις μετά την έξοδο από την υπηρεσία) δεν είχαν συμπεριληφθεί, όπως συνιστάθηκε, στον Κώδικα.
13. Οι αρχές της Κύπρου αναφέρουν τώρα ότι οι διατάξεις που αφορούν τις επαφές με τρίτους και τους εκπροσώπους ομάδων συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων των μελών του κοινοβουλίου, των υπουργών και άλλων αξιωματούχων περιλαμβάνονται στον πολύ περιεκτικό Νόμο περί Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Δημόσιων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων (Ν. 20(I)/2022). Ο Νόμος, ο οποίος είχε ήδη αξιολογηθεί ικανοποιητικά στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης, αναπτύχθηκε περαιτέρω και συμπληρώθηκε με εκτελεστικούς κανονισμούς το 2023. Οι κύριες υποχρεώσεις των εκπροσώπων ομάδων συμφερόντων και των ομάδων συμφερόντων παραμένουν όπως ορίζεται στον Νόμο 20(I)/2022, ωστόσο νέοι Κανονισμοί περί Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Δημόσιων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων (Κ.Δ.Π. 118/2023) προβλέπουν λεπτομέρειες σχετικά με την εγγραφή καθώς και σχετικά με τις διαδικασίες για τη συλλογή, χρήση, χειρισμό, δημοσίευση, πρόσβαση, διατήρηση και διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Όσον αφορά τις καταστάσεις μετά την έξοδο από την υπηρεσία, οι αρχές δηλώνουν ότι, εφόσον δεν υπάρχει γενικός κανόνας περί ασυμβατότητας της υπηρεσίας ενός Μέλους του Κοινοβουλίου με την άσκηση οποιουδήποτε άλλου επαγγέλματος και εφόσον τα Μέλη του Κοινοβουλίου δεν έχουν εκτελεστικά καθήκοντα, δεν θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθούν οι διατάξεις αυτές στον Κώδικα Δεοντολογίας. Οι επικουρικές δραστηριότητες και οποιεσδήποτε άλλες δραστηριότητες που μπορούν να καταλογίσουν την αμεροληψία ενός Μέλους του Κοινοβουλίου κατά τη συζήτηση ή την ψηφοφορία για ένα θέμα καλύπτονται από τις διατάξεις που αφορούν τη σύγκρουση συμφερόντων και το ασυμβίβαστο που περιέχονται στους Κανόνες της Βουλής των Αντιπροσώπων, τον Κώδικα Δεοντολογίας και τον Νόμο περί Ασυμβίβαστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους (Νόμος 7(I)/2008).

14. Η GRECO λαμβάνει υπόψη τις πληροφορίες που παρέχουν οι αρχές. Χαιρετίζει τον Νόμο περί Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Δημόσιων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων (Ν. 20(I)/2022) και τους εκτελεστικούς κανονισμούς του, ο οποίος προβλέπει για επαφές με τρίτους και με εκπροσώπους ομάδων συμφερόντων. Ο Νόμος αυτός, σε συνδυασμό με τους Κανόνες της Βουλής των Αντιπροσώπων, τον Κώδικα Δεοντολογίας και τον Νόμο περί Ασυμβίβαστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους (Νόμος 7(I)/2008), αντιμετωπίζουν τα περισσότερα από τα θέματα που εγείρονται στην παρούσα σύσταση. Τούτου λεχθέντος, η GRECO βλέπει αξία στην περαιτέρω προσαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας για να συμπεριλάβει αυτά τα θέματα που σχετίζονται με την ακεραιότητα, όπως συνιστάται. Η GRECO σημειώνει ότι, γενικά, οι Κώδικες χρησιμεύουν ως οδηγός αναφοράς υπενθυμίζοντας στους βουλευτές τα πρότυπα τα οποία τηρούνται. Σήμερα, ορισμένα από αυτά τα βασικά πρότυπα (συμπεριλαμβανομένων των επαφών με τρίτους και των περιορισμών όσον αφορά τις εξωτερικές δραστηριότητες και τα οικονομικά συμφέροντα) δεν αναφέρονται στον Κώδικα. Ο Νόμος 20(I)/2022 προβλέπει κανόνες σχετικά με την εκπροσώπηση ομάδων συμφερόντων, αλλά ο Κώδικας Δεοντολογίας (και το πρακτικό εγχειρίδιο που εκδόθηκε σχετικά με την εφαρμογή του - βλέπε σύσταση viii) θα μπορούσαν να παρέχουν περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με το τι επιτρέπεται και τι όχι στις σχέσεις των βουλευτών με τρίτους, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις άτυπες επαφές που πραγματοποιούνται εκτός του χώρου εργασίας τους, κ.λπ.
15. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του Τέταρτου (και Πέμπτου) Γύρου Αξιολόγησης, η GRECO έχει επανειλημμένα τονίσει την αξία των Κωδικών Δεοντολογίας ως ζωντανά έγγραφα, που πρέπει να ενστερνιστούν και να βελτιωθούν καθώς προκύπτουν νέες εξελίξεις (συμπεριλαμβανομένων νέων υποχρεώσεων που θεσπίζονται από το νόμο). Η GRECO ενθαρρύνει τις Αρχές να λαμβάνουν υπόψη τους αυτούς τους προβληματισμούς κατά την επικαιροποίηση του Κώδικα Δεοντολογίας.
16. Με βάση τις ανωτέρω εκτιμήσεις, η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση ii εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

Σύσταση iv

17. Η GRECO συνέστησε i) να εκπονηθούν συνεπείς κανόνες όσον αφορά την αποδοχή από τα μέλη του κοινοβουλίου δώρων, φιλοξενίας και άλλων παροχών, συμπεριλαμβανομένης της ειδικής στήριξης που παρέχεται στις κοινοβουλευτικές εργασίες, και ii) να αναπτυχθούν εσωτερικές διαδικασίες για την αποτίμηση και την αναφορά δώρων και την επιστροφή των μη αποδεκτών εξ' αυτών.
18. Η GRECO εκτίμησε ότι η σύσταση αυτή εφαρμόστηκε εν μέρει στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης. Χαιρέτισε την αποσαφήνιση στον Κώδικα Δεοντολογίας σχετικά με την αποδοχή δώρων και άλλων παροχών από τα Μέλη του Κοινοβουλίου, ζήτησε όμως πρόσθετες πληροφορίες όσον αφορά τις εσωτερικές διαδικασίες αποτίμησης δώρων.
19. Οι Κυπριακές Αρχές επαναλαμβάνουν εδώ ότι το περιεχόμενο του Κώδικα Δεοντολογίας επαρκεί για την αντιμετώπιση των απαιτήσεων της παρούσας σύστασης.
20. Η GRECO σημειώνει ότι δεν έχει σημειωθεί νέα πρόοδος όσον αφορά την παρούσα σύσταση. Η GRECO υπενθυμίζει ότι ενώ ο Κώδικας Δεοντολογίας περιλαμβάνει διαδικασία για την καταχώριση των δώρων και την επιστροφή των δώρων που δεν είναι αποδεκτά, δεν υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία για την αποτίμηση των δώρων.
21. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση iv εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

Σύσταση νί

22. Η GRECO συνέστησε να αναπτυχθεί περαιτέρω το υφιστάμενο καθεστώς των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων i) διασφαλίζοντας ότι όλες οι μορφές περιουσιακών στοιχείων, εισοδημάτων και υποχρεώσεων που υπερβαίνουν ένα ορισμένο όριο θα δηλώνονται στην κατάλληλη αξία τους, ii) ότι οι δηλώσεις θα δημοσιοποιούνται αμέσως μετά την υποβολή τους στο κατάλληλο εποπτικό όργανο, και iii) εξετάζοντας τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των δηλώσεων ώστε να περιλαμβάνουν επίσης πληροφορίες για συζύγους και εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας (εξυπακούεται ότι οι πληροφορίες αυτές δεν θα πρέπει αναγκαστικά να δημοσιοποιούνται).
23. Η GRECO εκτίμησε ότι η σύσταση αυτή εφαρμόστηκε εν μέρει στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης. Η GRECO είχε καλωσορίσει τη δημοσίευση των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων των Μελών του Κοινοβουλίου. Ωστόσο, η GRECO σημείωσε ότι δεν έχει επιλυθεί η συμπερίληψη της κινητής περιουσίας και της αξίας της περιουσίας εκτός της ακίνητης περιουσίας και των οχημάτων στις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων των Μελών του Κοινοβουλίου, καθώς επίσης η εξέταση της διεύρυνσης των δηλώσεων σε εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας.
24. Οι αρχές της Κύπρου επαναλαμβάνουν τις πληροφορίες που είχε λάβει η GRECO για την προηγούμενη έκθεση, και συγκεκριμένα ότι οι προτάσεις Νόμου που αφορούσαν το καθεστώς δήλωσης περιουσιακών στοιχείων των Μελών του Κοινοβουλίου που υποβλήθηκαν στο Κοινοβούλιο από διάφορα Μέλη, είχαν ενοποιηθεί σε ένα κείμενο, το οποίο υποβλήθηκε εξ ονόματος του συνόλου της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως. Το νομοσχέδιο αυτό πλησιάζει στο τέλος του σταδίου ελέγχου της επιτροπής.
25. Οι αρχές αναφέρουν ότι - για το τελευταίο μέρος της σύστασης - πρέπει επίσης να δηλώνονται περιουσιακά στοιχεία, εισοδήματα και υποχρεώσεις συζύγων και ανήλικων παιδιών, αλλά οι πληροφορίες αυτές δεν δημοσιεύονται, σύμφωνα με απόφαση του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου για το θέμα αυτό¹. Ο λόγος για τον οποίο η οικονομική δήλωση περιορίζεται σε συζύγους και ανήλικα τέκνα και δεν επεκτείνεται σε ενήλικα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας είναι αποτέλεσμα των συμπερασμάτων της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών Θεμάτων κατά τον έλεγχο του νομοσχεδίου σχετικά με την τροποποίηση του Περί του Προέδρου, των Υπουργών και των Βουλευτών της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμου του 2004 (Ν. 49(I)/2004), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ ως Νόμος 68(I)/2017.
26. Η GRECO σημειώνει τις πληροφορίες που παρέχουν οι αρχές και αποδέχεται ότι έχει ληφθεί μέριμνα για την επέκταση των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων σε εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, όπως απαιτείται στο τελευταίο μέρος της παρούσας σύστασης, καθώς περιλαμβάνει πλέον συζύγους και ανήλικα τέκνα. Ωστόσο, δεν έχει ακόμη επιλυθεί το ζήτημα της συμπερίληψης της κινητής περιουσίας και της αξίας της περιουσίας, εκτός της ακίνητης περιουσίας και των οχημάτων, στις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων των Μελών του Κοινοβουλίου.
27. Ως εκ τούτου, η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση νί εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

¹ Αριθ. αναφοράς 10/2016, εκδόθηκε στις 29 Μαΐου 2017, στοιχεία δημοσίευσης (2017) 3 ΑΔΔ 501.

Σύσταση vii

28. Η GRECO συνέστησε όπως ο ισχύων μηχανισμός παρακολούθησης των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων που υποβάλλονται από τα Μέλη του Κοινοβουλίου να υπόκειται σε ενδελεχή αξιολόγηση με σκοπό τη θέσπιση ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού μηχανισμού παρακολούθησης.
29. Η GRECO εκτίμησε ότι η σύσταση αυτή εφαρμόστηκε εν μέρει στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης. Η GRECO είχε χαιρετίσει τη δυνατότητα για την Ειδική Κοινοβουλευτική Επιτροπή για το Πόθεν Έσχες να παραπέμψει δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων για λογιστικό και οικονομικό έλεγχο σε εγγεγραμμένο ελεγκτή. Ωστόσο, η GRECO επεσήμανε ότι εξακολουθούν να υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την πρακτική λειτουργία και αποτελεσματικότητα του συστήματος στο σύνολό του (για παράδειγμα, πόσο συχνά θα διενεργούνται οι εν λόγω εξωτερικοί έλεγχοι, ποια συνέχεια θα δίνεται σε αυτούς τους ελέγχους και πώς θα μπορούσε να οδηγήσει σε κυρώσεις).
30. Οι αρχές της Κύπρου επαναλαμβάνουν εδώ, όπως και για την σύσταση vi πιο πάνω, ότι οι Προτάσεις Νόμου που πραγματεύονται το θέμα αυτό, που υποβλήθηκαν στο Κοινοβούλιο από διάφορα Μέλη του Κοινοβουλίου, είχαν ενοποιηθεί σε ένα νομοσχέδιο, το οποίο υποβλήθηκε εξ ονόματος του συνόλου της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως και το οποίο πλησιάζει στο τέλος του σταδίου ελέγχου της επιτροπής.
31. Η GRECO λαμβάνει υπόψη τις πληροφορίες που παρέχουν οι αρχές. Δεδομένου ότι το νομοσχέδιο βρίσκεται στο Κοινοβούλιο και το κείμενο δεν έχει ακόμη τεθεί στη διάθεση της GRECO, η σύσταση αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί κάτι περισσότερο από εν μέρει εφαρμοσμένη.
32. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση vii εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

Σύσταση viii

33. Η GRECO συνέστησε στις κοινοβουλευτικές αρχές να αναπτύξουν μια πολιτική ακεραιότητας για την πρόληψη συγκρούσεων συμφερόντων και κινδύνων παρόμοιων ελλείψεων όσον αφορά τα μέλη του κοινοβουλίου μέσω i) ευαισθητοποίησης σε θεσμικό επίπεδο, ii) με τη μορφή εγχειριδίων και τακτικής κατάρτισης και iii) σε ατομική βάση, με τη μορφή μιας ειδικής υπηρεσίας παροχής εμπιστευτικών συμβουλών.
34. Υπενθυμίζεται ότι στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης, η GRECO θεώρησε ότι η σύσταση αυτή εφαρμόστηκε εν μέρει. Χαιρέτισε τη διάδοση του νέου Κώδικα Δεοντολογίας, τη δημοσίευση εγχειριδίου και την προετοιμασία σεμιναρίων για τα Μέλη του Κοινοβουλίου και τους βοηθούς τους με σκοπό την ευαισθητοποίηση, μεταξύ άλλων, σχετικά με τον Κώδικα Δεοντολογίας, και τη δυνατότητα της Νομικής Υπηρεσίας της Βουλής των Αντιπροσώπων να παρέχει εμπιστευτικές συμβουλές. Ωστόσο, κανένα από τα προγραμματισμένα σεμινάρια σχετικά με τα πρότυπα ακεραιότητας δεν είχε πραγματοποιηθεί κατά τον χρόνο εκείνο και, ως εκ τούτου, μέρος (ii) της σύστασης δεν είχε εκπληρωθεί πλήρως.
35. Οι αρχές της Κύπρου επαναλαμβάνουν την προηγούμενη θέση τους για το θέμα, δηλαδή ότι ο Κώδικας Δεοντολογίας που αναπτύχθηκε από τα ίδια τα Μέλη του Κοινοβουλίου, αντιμετωπίζοντας αυτό το ζήτημα και προβλέποντας την πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων και τη συμπεριφορά των Μελών, είχε διαδοθεί τόσο εντός όσο και εκτός της Βουλής των Αντιπροσώπων και δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα της Βουλής. Επιπλέον, τα Μέλη του Κοινοβουλίου έλαβαν ένα μικρό εγχειρίδιο σχετικά με τη λειτουργία των κοινοβουλευτικών επιτροπών και ένα πλήρες κείμενο των

Κανονισμών, το οποίο διατίθεται επίσης στην ιστοσελίδα του Κοινοβουλίου. Επιπλέον, η Βουλή των Αντιπροσώπων διοργανώνει σεμινάρια για τους βουλευτές και τους βοηθούς τους με σκοπό την εκπαίδευση τους στη λειτουργία της Βουλής, τους Εσωτερικούς Κανονισμούς και τον Κώδικα Δεοντολογίας, που καλύπτουν επίσης θέματα πολιτικής ακεραιότητας. Τα σεμινάρια αυτά οργανώνονται στην αρχή κάθε νέας θητείας της Βουλής των Αντιπροσώπων και καλούνται να συμμετάσχουν όλοι οι βουλευτές και οι κοινοβουλευτικοί τους συνεργάτες.

36. Η GRECO λαμβάνει υπόψη τις πληροφορίες που παρέχουν οι αρχές, ιδίως ότι η κατάρτιση των Μελών του Κοινοβουλίου και των βοηθών τους σχετικά με τη λειτουργία της Βουλής των Αντιπροσώπων, τους Εσωτερικούς Κανονισμούς και τον Κώδικα Δεοντολογίας, που καλύπτουν επίσης θέματα πολιτικής ακεραιότητας, διοργανώθηκε υπό μορφή σεμιναρίων. Ωστόσο, η GRECO σημειώνει επίσης ότι αυτά τα σεμινάρια διοργανώνονται μόνο στην αρχή κάθε νέας θητείας της Βουλής των Αντιπροσώπων και ότι οι βουλευτές καλούνται απλώς να παραστούν. Αυτό σημαίνει ότι κάθε σύνθεση του Σώματος έχει πρόσβαση σε ένα μόνο σεμινάριο, όταν η σύσταση ζητά να υπάρχει τακτική κατάρτιση.
37. Ως εκ τούτου, η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση viii εξακολουθεί να εφαρμόζεται εν μέρει.

Πρόληψη της Διαφθοράς των Εισαγγελικών Αρχών

Σύσταση xiii

38. Η GRECO συνέστησε οι προβληματισμοί μεταρρύθμισης σχετικά με τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας να περιλαμβάνουν μέσα για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας των εισαγγελικών λειτουργιών και της ικανότητας των κατηγορων να ασκούν τα καθήκοντά τους με πιο αυτόνομο τρόπο, με γνώμονα τις εγγυήσεις που απαιτούνται από το κράτος δικαίου.
39. Η GRECO εκτίμησε ότι η σύσταση αυτή δεν εφαρμόστηκε στο Πρόσθετο στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης. Ανέφερε ότι βρισκόταν σε εξέλιξη νομοσχέδιο για την ανεξαρτησία και την αυτονομία της Νομικής Υπηρεσίας, ωστόσο αυτό βρισκόταν σε πολύ πρώιμα στάδια.
40. Οι αρχές της Κύπρου δηλώνουν εδώ ότι, από τη δημοσίευση του Πρόσθετου στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης, το νομοσχέδιο που εκπονήθηκε από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας σχετικά με την ανεξαρτησία της, το οποίο καλύπτει επίσης την ανεξαρτησία και την αυτονομία των κατηγορων, είχε εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 22 Φεβρουαρίου 2023 και είχε υποβληθεί στο Κοινοβούλιο στις 20 Απριλίου 2023.
41. Η GRECO λαμβάνει υπόψη τις πληροφορίες αυτές και χαιρετίζει το νομοσχέδιο για την Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας του 2022, ένα προκαταρκτικό αντίγραφο του οποίου έχει πλέον παραλάβει. Το νομοσχέδιο εισάγει ένα διαχωρισμό μεταξύ των Νομικών Λειτουργών και του Προσωπικού - όλοι εργάζονται για τη Νομική Υπηρεσία, με επικεφαλής τον Γενικό Εισαγγελέα. Οι Νομικοί Λειτουργοί αποτελούνται από Δικηγόρους της Δημοκρατίας, Στελέχη της Μονάδας Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης και Μονάδας Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΟ.Κ.Α.Σ.) και Εισαγγελείς - εκπροσωπούν και είναι υπό τις οδηγίες του Γενικού Εισαγγελέα και του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα. Το προσωπικό περιλαμβάνει (1) τον Γενικό Διευθυντή της Νομικής Υπηρεσίας, ο οποίος έχει την ιδιότητα του Ελέγχοντος Συμβούλου και ενεργεί σύμφωνα με το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο της Δημόσιας Υπηρεσίας που διέπει τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες του/της και (2) τον Προϊστάμενο της Οικονομικής Διαχείρισης, ο οποίος υπηρετεί στο πλαίσιο ενός προγράμματος υπηρεσιών σύμφωνα με τις ανάγκες της Νομικής Υπηρεσίας. Το σχέδιο θεσπίζει επίσης Εισαγγελικό

Συμβούλιο, το οποίο έχει αρμοδιότητα, *μεταξύ άλλων*, για τον διορισμό, την προαγωγή, τη μεταφορά, την απόσπαση και την απόλυση Νομικών Λειτουργών και Προσωπικού.

42. Στην έκθεση αξιολόγησης, η GRECO έλαβε υπόψη τα πολύπλευρα και ευρέα καθήκοντα της Νομικής Υπηρεσίας (αστικό/ποινικό δίκαιο, δίκαιο της ΕΕ, διεθνές δίκαιο, ανθρώπινα δικαιώματα, κατάρτιση, νομική εξέταση και συμβουλευτικά καθήκοντα κ.λπ.) και τις ευρείες και διακριτικές εξουσίες που απονέμει το Σύνταγμα στον Γενικό Εισαγγελέα, την ανώτατη αρχή για την υποκίνηση και τη διακοπή των διώξεων στη χώρα. Επισήμανε ότι η ιεραρχική δομή της Νομικής Υπηρεσίας, σε συνδυασμό με τις εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα, απαιτούσε ελέγχους και ισορροπίες για την πρόληψη των κινδύνων αθέμιτης επιρροής στην εισαγγελική υπηρεσία και διατύπωσε δύο συστάσεις, μία εκ των οποίων είχε αντιμετωπισθεί ικανοποιητικά (Σύσταση xiv) και η υφιστάμενη που ακόμη εκκρεμεί. Η GRECO ενθαρρύνει τις Αρχές να αντιμετωπίσουν την προγραμματισμένη μεταρρύθμιση της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας χωρίς καθυστέρηση.
43. Η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύσταση xiii εφαρμόζεται εν μέρει.

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

44. **Με βάση τα ανωτέρω, η GRECO καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος έχει εφαρμόσει ικανοποιητικά ή έχει αντιμετωπίσει ικανοποιητικά εννέα από τις δεκαέξι συστάσεις που περιέχονται στην Έκθεση του Τέταρτου Γύρου Αξιολόγησης.** Από τις επτά συστάσεις που εκκρεμούν, όλες έχουν εν μέρει εφαρμοστεί.
45. Πιο συγκεκριμένα, οι συστάσεις iii, v, ix-xii και xiv-xvi εφαρμόστηκαν ικανοποιητικά ή αντιμετωπίστηκαν ικανοποιητικά. Οι συστάσεις i, ii, iv, vi-viii και xiii έχουν εν μέρει εφαρμοστεί.
46. Όσον αφορά τα Μέλη του Κοινοβουλίου, η GRECO εκτιμά την έγκριση ενός Κώδικα Δεοντολογίας το 2021, ο οποίος συνδυάζεται με μηχανισμούς παρακολούθησης, παροχής συμβουλών και επιβολής. Η GRECO ενθαρρύνει τις αρχές να βλέπουν τον κώδικα ως ένα ζωντανό έγγραφο που προσαρμόζεται για να συμπεριλάβει νέα αναδυόμενα ζητήματα που σχετίζονται με την ακεραιότητα και τους κινδύνους, καθώς προκύπτουν. Η GRECO χαιρετίζει επίσης την εισαγωγή, και περαιτέρω βελτίωση το 2023, των κανόνων για την εκπροσώπηση ομάδων συμφερόντων. Υπάρχει εισαγωγική κατάρτιση για θέματα δεοντολογίας στην οποία καλούνται να συμμετάσχουν Μέλη του Κοινοβουλίου και βοηθοί τους, αλλά δεν οργανώνεται τακτική κατάρτιση καθ' όλη τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου. Εξακολουθούν να απαιτούνται πρόσθετες αναβαθμίσεις του συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, ιδίως όσον αφορά την αποτελεσματική εποπτεία και επιβολή του. Ένα νέο νομοσχέδιο βρίσκεται υπό κοινοβουλευτική συζήτηση, αλλά δεν έχει ακόμα δει το φως της δημοσιότητας.
47. Όσον αφορά την Δικαστική Εξουσία, τηρήθηκαν όλες οι συστάσεις (βλέπε προηγούμενες εκθέσεις). Όσον αφορά τις Εισαγγελικές Αρχές, εκκρεμεί μόνο μια σύσταση, η οποία αφορά τη μεταρρύθμιση της Νομικής Υπηρεσίας και την ανεξαρτησία των εισαγγελικών λειτουργημάτων. Η GRECO χαιρετίζει το νομοσχέδιο, το οποίο βρίσκεται ακόμα ενώπιον του Κοινοβουλίου. Σημειώνει ωστόσο ότι το νομοσχέδιο θα μπορούσε να επωφεληθεί από πρόσθετο ραφινάρισμα προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι επί μέρους νομικοί λειτουργοί / κατήγοροι είναι σε θέση να ασκούν τα καθήκοντά τους με πιο αυτόνομο τρόπο, με γνώμονα τις εγγυήσεις που απαιτούνται από το κράτος δικαίου. Η GRECO καλεί τις αρχές να αντιμετωπίσουν χωρίς καθυστέρηση την προγραμματισμένη μεταρρύθμιση της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας.

48. Η έγκριση του παρόντος Δεύτερου Πρόσθετου στη Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης τερματίζει τη διαδικασία συμμόρφωσης του Τέταρτου Γύρου όσον αφορά την Κύπρο. Οι αρχές της Κύπρου μπορούν ωστόσο να ενημερώσουν τη GRECO για τις περαιτέρω εξελίξεις όσον αφορά την εφαρμογή των εκκρεμών συστάσεων.
49. Τέλος, η GRECO καλεί τις αρχές της Κύπρου να εξουσιοδοτήσουν, το συντομότερο δυνατόν, τη δημοσίευση της παρούσας έκθεσης, να τη μεταφράσουν στην εθνική γλώσσα και να δημοσιοποιήσουν τη μετάφραση.